

Stockholms universitet
Rektor
106 91 Stockholm

Juridiska avdelningen
Teresa Edelman

BESLUT

2004-09-07

Reg.nr 31-955-04

**Studievillkor och examination i forskarutbildningen vid
företagsekonomiska institutionen, Stockholms universitet**
(*universitetets dnr SU 50-0848-04*)

Anmälan

N N har hos Högskoleverket anmält företagsekonomiska institutionen vid Stockholms universitet och anfört att ”institutionen på ett uppenbart sätt avviker från högskoleförordningen”. Till stöd för sin anmälan har han fogat en kopia av sitt brev till institutionen med elva frågor som avser forskarutbildning och examination samt uppgett att frågorna kvarstår obesvarade.

I brevet till institutionen har N N beskrivit olika situationer som, enligt hans uppfattning, visar vilka missförhållanden som har förevarit vid institutionen och ställt frågor om institutionens ansvar och uppfattning i frågorna samt om hur institutionen avser att kompensera honom. Vidare har han i brevet ifrågasatt betygsnämndens bedömning av hans uppsats, nämndens sammansättning och institutionens förslag till ”omstart” för honom på ett nytt avhandlingsämne. Han har i huvudsak anfört följande.

Tillträde till institutionens lokaler

Doktorander som inte är anställda vid institutionen har inte tillträde till institutionens lokaler och saknar således arbetsplats och utrustning som dator, telefon, utskriftsmöjligheter etc. inom institutionen. Handledaren har inte sökt lösa tillträdesproblemet.

Kvalitetssäkring

Institutionen saknar en kvalitetssäkring för forskarutbildning.

Fall av underkännande vid examination

Han har ställt frågan om hur många licentiatuppsatser och doktorsavhandlingar framlagda vid företagsekonomiska institutionen som har underkänts vid examinationen. Han har även önskat uppgift om datum för dessa examinationer.

Individuell studieplan

Han har, förutom ett flertal muntliga framställningar, till handledaren i fem brev under augusti – november 2002 framställt önskemål om att en individuell studieplan skall upprättas för honom. Handledaren har dock inte velat medverka till att en individuell studieplan upprättas. Denna underlåtenhet har medfört att det skapats en mängd praktiska och ekonomiska problem såsom val av lämpliga doktorandkurser, deltagande i symposier och vetenskapliga konferenser, ansökan om forskarbidrag etc.

Handledares kompetens

Handledaren kände inte till vilka krav som ställs på en licentiatuppsats och saknade förtrogenhet med högskoleförordningens regler.

Diskussionsseminarium

Handledaren ansåg det onödigt att lägga fram hans utkast till licentiatuppsats inför en intern publik för diskussion.

Examination

Handledaren avvek omgående efter licentiatseminariet. Först efter upprepade skriftliga påstötningar och efter flera månaders ovisshet erhöll han per post betyget avseende licentiatseminariet. Han undrar av vilken anledning institutionen beslutade att avvika från huvudregeln att ”betyg på den vetenskapliga uppsatsen bestäms av en professor”. Han önskar få skriftligt utdrag ur diskussions- och beslutsprotokoll avseende institutionens beslut angående tidpunkt och former för examinationen av hans licentiatuppsats.

Utebliven information om betygsnämndens negativa inställning

Enligt en uppgift från handledaren hösten 2003 har ledamöterna i betygsnämnden i god tid före licentiatseminariet den 12 juni 2003 aviserat sin negativa bedömning av hans uppsats. Handledaren underlät att vidarebefordra denna information till honom. Om han hade blivit informerad om den rådande uppfattningen hos vissa ledamöter i betygsnämnden så hade han inte lagt fram uppsatsen utan avstyrt licentiatseminariet.

Utredning

Universitetets yttrande

Högskoleverket har remitterat anmälan till universitetet och anhållit om universitetets kommentarer till vissa frågor. Rektor har efter inhämtande av yttrande från företagsekonomiska institutionen anfört i huvudsak följande.

Tillträde till institutionens lokaler

Universitetets målsättning är att alla doktorander skall erbjudas godtagbara studievillkor och handledning. Företagsekonomiska institutionen delar denna målsättning, men försöker upplåta arbetsplatser utifrån vad tillgängliga resurser tillåter.

Kvalitetssäkring

Företagsekonomiska institutionen framhåller att de har en kvalitetssäkring av forskarutbildningen med regelbundna diskussioner inom fora för handledare. Vid

institutionen finns en professor med övergripande ansvar för forskarutbildningen och en studierektor.

Individuell studieplan

Företagsekonomiska institutionen anser sig ha gjort ansträngningar för att upprätta en individuell studieplan för N N. Att detta inte lyckats hänför sig till samarbetssvårigheter mellan doktorand och handledare.

Handledares kompetens

Företagsekonomiska institutionen anser sig inte ha haft anledning att betvivla handledarnas kompetens.

Diskussionsseminarium

Företagsekonomiska institutionen motiverar förfarandet med att handledarna och doktoranden haft samarbetssvårigheter.

Examination

Inrättande av betygsnämnd för N Ns licentiatuppsats är enligt institutionen helt i enlighet med den ordning man normalt tillämpar. Institutionen framhåller att N N redan dagen efter licentiatseminariet blev varse betygsnämndens beslut genom ett telefonsamtal.

Utebliven information om betygsnämndens negativa inställning

Institutionen hade inte tillgång till någon information beträffande betygsnämndens negativa inställning till N Ns arbete.

Till universitetets yttrande har fogats bl.a. företagsekonomiska institutionens yttrande, ett dokument kallat "Studieplan" daterat i september 1998 med tidsplan för N Ns forskarutbildning under perioden höstterminen 1998 – höstterminen 2002, kopior av två brev från institutionen till N N och betygsnämndens överväganden och beslut rörande N Ns licentiatavhandling. Breven rör frågor som framgår av anmälan.

N Ns svar

N N har beretts tillfälle att yttra sig över vad universitetet anfört. Han har lämnat ett utförligt svar av vilket framgår att han vidhåller vad han har sagt i sin anmälan. Han har också uppgett att han fortfarande inte fått svar på sina frågor.

Högskoleverkets bedömning

Individuell studieplan

I 8 kap. 8 § högskoleförordningen (1993:100) anges att det skall upprättas en individuell studieplan för varje doktorand och att den skall fastställas av fakultetsnämnden efter samråd med doktoranden och hans eller hennes handledare. I bestämmelsen anges vidare vad en individuell studieplan skall innehålla och att den skall följas upp av fakultetsnämnden minst en gång varje år.

Av 8 kap. 26 § högskoleförordningen framgår att fakultetsnämndens ovannämnda uppgifter kan delegeras.

2004-09-07

Reg.nr 31-955-04

Sid 4

Bestämmelsen i 8 § innebär att lärosätets skyldighet att fastställa den individuella studieplanen även gäller om doktoranden underlåter att medverka till upprättande av studieplan (jfr Överklagandenämndens för högskolan beslut 2001-08-22 i ärende med reg.nr 49-229-01, Högskoleverkets tillsynsbeslut 2003-06-04 i ärende med reg. nr 31-4564-02 och Högskoleverkets tillsynsrapport 2003:33 R, Studiefinansiering för doktorander – rättssäkerhetsaspekter, s. 28). Fakultetsnämnden har således det yttersta ansvaret för att fastställa den individuella studieplanen. Detta har stor betydelse för bl.a. doktorandens rättssäkerhet, eftersom den individuella studieplanen utgör en grund för att avgöra vilka rättigheter och skyldigheter doktoranden har i sin forskarutbildning.

I ärendet är klarlagt att samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden/företagsekonomiska institutionen har underlåtit att fastställa en individuell studieplan för N N. För denna underlåtelse måste universitetet kritiseras. Institutionens invändning att underlåtenheten berott på samarbetssvårigheter mellan N N och hans handledare, föranleder inte annan bedömning.

Examination

I högskoleförordningen finns inga regler om examinationsförfarande inför licentiatexamen. Av vad N N har anfört framgår att fakultetsnämnden har fastställt egna lokala regler med följande innehåll.

Betyg på den vetenskapliga uppsatsen bestäms av en professor eller eventuellt av en betygsnämnd bestående av tre lärare, varav minst en professor. Övriga ledamöter skall ha lägst doktorskompetens.

...

Opponent och examiner och eller eventuell betygsnämnd utses av institutionsstyrelsen.

Högskoleverket kan inte ompröva betygsnämndens beslut eller ha synpunkter på betygsnämndens sammansättning. Av utredningen framgår att institutionen inte har gjort avsteg från sina lokala regler om examination vid licentiatexamen och att betygsnämnden har motiverat sitt beslut.

Övrigt

I ärendet föreligger motstridiga uppgifter beträffande bl.a. N Ns studievillkor och omständigheterna kring hans examination. Av handlingarna framgår dock att institutionen har försökt besvara N Ns frågor och erbjudit honom ”omstart” på ett nytt avhandlingsämne. Det är vidare ostridigt att N N har haft handledare.

Upplysningsvis kan nämnas att Högskoleverket under år 2002 har gjort en utvärdering av bl.a. forskarutbildningen i företagsekonomi vid Stockholms universitet (se ”Utvärdering i företagsekonomi vid svenska universitet och högskolor”, Högskoleverkets rapportserie 2002:10 R, s. 5, 156-158, 162-164). I sina slutsatser har Högskoleverket kommit fram till att institutionen i Stockholm liksom samtliga utvärderade institutioner borde förbättra sitt kvalitetsarbete. Bedömaregruppen har påpekat vissa brister, bl.a. att antalet professorer är för litet i relation till forskarutbildningens omfattning samt rekommenderat att

2004-09-07

Reg.nr 31-955-04

Sid 5

doktoranders tillgång till handledning måste uppmärksammas av såväl den samhällsvetenskapliga fakulteten som institutionsstyrelsen. Högskoleverket har inte funnit att detta föranleder särskilda åtgärder före den aviserade uppföljningen år 2005.

Mot denna bakgrund finner Högskoleverket inte anledning att ytterligare utreda dessa frågor.

Ärendet avslutas.

Beslut i detta ärende har fattats av chefsjuristen Annica Lindblom efter föredragning av verksjuristen Teresa Edelman. I ärendets handläggning har även projektledaren Jana Hejzlar, utvärderingsavdelningen, deltagit.

Annica Lindblom

Teresa Edelman

Kopia för kännedom

N N